



dialogic

IDEA 
CONSULT thinking ahead

Evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie

Bestek nr. EWI-2016-05

Managementsamenvatting –
gemeenschappelijk luik

30 juni 2017

Op vraag van:

Vlaamse overheid - Departement EWI
Koning Albert II-Laan 35, bus 10
1030 Brussel



DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

Miriam Van Hoed
An De Coen
Valentijn Vanoeteren

IDEA Consult NV
Kunstlaan 1-2, bus 16
B – 1210 Brussel

T: +32 2 282 17 10
F: +32 2 282 17 15
info@ideaconsult.be

www.ideaconsult.be



Managementsamenvatting

Beschrijving van de achtergrond, de doelen en de aanpak van de evaluatie

Dit rapport presenteert de resultaten van de evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie, voorzien in het convenant 2013-2017 tussen de Vlaamse overheid en de Expertisecellen. De evaluatie heeft zowel een ex-postluik als een ex-anteluik. Het ex-postluik richt zich op volgende:

1. De rol en positie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie in het ruimer beleidskader, hun werking en functioneren: Analyse en beoordeling van de wijze waarop de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie hun doelstellingen en opdrachten hebben vervuld in de voorbije convenantsperiode en dit zowel in de context van het convenant als in het ruimere beleidskader. Dit omvat o.m. een inhoudelijke analyse, een financiële analyse en een analyse van de onderlinge samenwerking. Hierbij gaat specifieke aandacht naar drie elementen nauw verbonden met hun werking, namelijk:
 - o De bijdrage van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie aan de Vlaamse Wetenschapsweek/Dag van de Wetenschap;
 - o De communicatie-aanpak (gemeenschappelijk en specifiek);
 - o De interne werking en bijdrage aan de interne cultuur van wetenschapscommunicatie.
2. Prestaties, resultaten en impact: Analyse en beoordeling van de prestaties, resultaten en impact van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie in de voorbije convenantsperiode.
3. Analyse en beoordeling van de evolutie die de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie hebben doorgemaakt sinds de vorige evaluatie en de wijze waarop rekening werd gehouden met de conclusies en aanbevelingen ervan.

Deze evaluatie heeft betrekking op de periode 2011-2017, de periode sinds de laatste evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie. Het ex-anteluik analyseert het ontwerp van strategisch plan 2018-2022 onder meer op de inschakeling in de doelstellingen van het beleid, de positionering binnen Vlaanderen en internationaal en de haalbaarheid van dat plan.

De evaluatie werd uitgevoerd door de onderzoeksbureaus IDEA Consult en Dialogic¹. In parallel met de evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie wordt tevens ook een beperkte systeemevaluatie uitgevoerd van het volledige systeem van wetenschapscommunicatie in Vlaanderen.

De aanpak ervan bestaat uit vijf elementen:

- ▶ In de deskstudie is een eerste analyse gemaakt van de algemene werking van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie. Binnen de deskstudie was de zelfevaluatie van de Expertisecellen een belangrijke bron die wij enerzijds gebruikt hebben als input en anderzijds getoetst hebben aan andere bronnen. Een afzonderlijke financiële analyse van de Expertisecellen en hun belangrijkste activiteiten maakten ook deel uit van de deskstudie;
- ▶ In interviews werd aan diverse betrokkenen gevraagd naar hun beeld van en ervaringen met (activiteiten van) de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie, welke wetenschappelijke en maatschappelijke impact zij hen toekennen, hoe zij hen positioneren in de bredere (beleids)context en welke sterktes en zwaktes en opportuniteiten en bedreigingen zij hen toebedelen;
- ▶ Ter aanvulling van de deskstudie en interviews, is ook een online bevraging uitgevoerd bij een breder publiek en bij deelnemers/contacten van de Expertisecellen en andere actoren wetenschapscommunicatie. Deze bevraging leverde informatie op over bekendheid van en bewustzijn rond wetenschapscommunicatie in het bredere systeem, maar ook indicaties van de effecten van de werking van de Expertisecellen.

¹ De evaluatieopdracht werd toegekend aan IDEA Consult (met Dialogic als partner) op basis van een aanbestedingsprocedure ("Specifieke opdrachten in het kader van de evaluatie van de actoren Wetenschapscommunicatie Expertisecellen Wetenschapscommunicatie, RVO-Society en de Vlaamse volkssterrenwachten, aangevuld met een systeemevaluatie" – bestek met nummer EW1-2016-05).



- ▶ Bevindingen uit bovenstaande onderzoekstappen zijn vervolgens gecombineerd in een SWOT-analyse (waarbij sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen in kaart worden gebracht);
- ▶ In een laatste fase zijn conclusies getrokken en aanbevelingen geformuleerd op basis van de resultaten uit de voorgaande stappen.

De evaluatie werd begeleid door een stuurgroep, samengesteld en voorgezeten door het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie (Dep. EWI).

Context van de evaluatieopdracht en een beknopte beschrijving van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie

De Vlaamse overheid ondersteunt verschillende actoren wetenschapscommunicatie, waaronder de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie. Deze actoren worden allen gevat door het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (hierna het W&I-decreet genoemd). Het decreet bepaalt dat de beleidsprioriteiten inzake wetenschapscommunicatie en het populariseren van wetenschap, techniek en technologische innovatie worden vastgelegd in het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie dat de basis vormt voor de uitvoering van het beleid in dat domein. Verder wordt de Vlaamse Regering er via het decreet toe gemachtigd om voor de uitvoering van het beleidsplan structurele partners aan te wijzen. De Vlaamse Regering sluit met elk van de structurele partners een meerjarig convenant.

De actoren wetenschapscommunicatie worden dus omkaderd door de Beleidsplannen Wetenschapscommunicatie van het beleidsdomein EWI (2012-2014 en 2015-2020), maar ook door het STEM-actieplan 2012-2020 van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming i.s.m. de beleidsdomeinen Werk en Sociale Economie en EWI. De afkorting 'STEM' staat voor 'Science, Technology, Engineering en Mathematics'. Daarnaast zijn ook de beleidsnota's van de geciteerde beleidsdomeinen en het W&I-decreet² van belang. Deze beleids- en actieplannen vloeien voort uit de resolutie van het Vlaams Parlement van 7 juli 2011 waarin aan de regering werd gevraagd een interministerieel actieplan op te zetten met als finale en prioritaire doelstelling het verhogen van het aantal afgestudeerden in exact-wetenschappelijke en technische richtingen.

De beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie omvatten in 2015-2020 op 1) het stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en de doorstroming naar STEM-functies in de werkomgeving, 2) het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie en in het bijzonder voor STEM-disciplines en 3) het versterken van de (internationale) uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen. Hiermee wordt de lijn doorgetrokken ten opzichte van doelstellingen van het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2012-2014, zij het met een grotere nadruk op het stimuleren van STEM.

De evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie is voorzien in het convenant 2013-2017 tussen de Vlaamse overheid en de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie. Dit rapport presenteert de resultaten van de evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie. Het is opgebouwd uit een deelrapport per Expertisecel en een gemeenschappelijk deel dat de overkoepelende thema's afdekt. Deze managementsamenvatting hoort bij het gemeenschappelijk deel van de evaluatie.

Krachtlijnen van het convenant 2013-2017 tussen de Vlaamse overheid en de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie en kenmerken van deze actoren

Topic	Expertisecellen Wetenschapscommunicatie
Missie	<p>De Expertisecellen beogen het toegankelijk maken van wetenschap, door:</p> <ul style="list-style-type: none">▶ het publiek zo dicht mogelijk in contact te brengen met wetenschap, en/of▶ het actief kennis te laten maken met wetenschapsbeoefening en de wetenschapper zelf. <p>Zij vormen een rechtstreekse schakel tussen onderzoek en maatschappij.</p>
Strategische doelstellingen	<p>SD1. Creëren en onderhouden van een cultuur van wetenschap, technologie en innovatie bij alle lagen van de bevolking en bijdragen tot het verhogen van het innovatieve potentieel.</p>

² Het decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid van 30 april 2009.



- SD2. **Verhogen van de participatie van brede lagen** van de bevolking aan (het maatschappelijk debat rond) wetenschap en innovatie en verhogen van de impact van wetenschap en innovatie op de samenleving.
- SD3. Verhogen van betrokkenheid van kansengroepen en verhogen van de kansen voor toptalent.
- SD4. Stimuleren van **instroom van jongeren in STEM-studierichtingen** in secundair en hoger onderwijs.
- SD5. **Internationale uitstraling** van kwaliteit van onderzoek en onderzoekers in Vlaanderen versterken.
- SD6. Creëren van randvoorwaarden voor **efficiënte en impactgerichte wetenschapscommunicatie** binnen het hoger onderwijs, zoals creëren van een cultuur van wetenschapscommunicatie bij zowel onderzoekers als beleidsmakers binnen de associaties.

Visie en waarden

- ▶ Popularisering van wetenschap
- ▶ Techniek en technologische innovatie stimuleren
- ▶ Het maatschappelijke draagvlak voor wetenschap, techniek en technologische innovatie vergroten
- ▶ De maatschappij sensibiliseren voor het belang van wetenschap
- ▶ Bijdragen tot de opbouw van de kenniseconomie.

Activiteiten

Activiteiten en projecten zijn bijvoorbeeld:

- ▶ Wetenschapscafés organiseren
- ▶ Themawebsites opzetten
- ▶ Lezingen organiseren
- ▶ (Mobiele) Tentoonstellingen organiseren
- ▶ Evenementen organiseren
- ▶ Wetenschapswinkels organiseren

In het bijzonder werken de Expertiscellen, zoals gevraagd in het convenant, mee aan de Vlaamse Wetenschapsweek en de Dag van de Wetenschap en dragen zij bij tot de website ikhebeenvraag.be en het WIN-netwerk.

Organisatiekader

Sinds 2008 zijn er 5 expertiscellen, een per universitaire associatie in Vlaanderen. Hierin zetelen de verantwoordelijken voor wetenschapscommunicatie van de universiteit en de hogescholen die tot de associatie behoren.

- ▶ Expertiscel Wetenschapscommunicatie van de Associatie Universiteit Gent (AUGent)
- ▶ Expertiscel Wetenschapscommunicatie van de Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg (AUHL)
- ▶ Expertiscel Wetenschapscommunicatie van de Associatie KU Leuven (AKUL)
- ▶ Expertiscel Wetenschapscommunicatie van de Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHA)
- ▶ Expertiscel Wetenschapscommunicatie van de Universitaire Associatie Brussel (UAB)

Performantie-indicatoren

Er zijn vijf kwantitatieve "Key Performance Indicators" of KPI's en één kwalitatieve KPI gedefinieerd voor de jaarlijkse voortgangscntrole van de realisatie van de strategische doelstellingen door de Expertiscellen.

De kwantitatieve KPI's worden volgens een vast rapporteringssjabloon in het jaarverslag weergegeven, waarbij de mate waarin de initiatieven of activiteiten bijdragen aan een strategische doelstelling wordt omgezet in een kwantitatieve waarde volgens een gegeven scoresysteem. De som van deze scores vormt de uiteindelijke score op de betreffende KPI. Er is per Expertiscel Wetenschaps-communicatie steeds een minimumwaarde per KPI per jaar vastgelegd in het convenant.

De kwantitatieve KPI's zijn:

- KPI 1. Score verzameld met initiatieven die bijdragen aan (de operationele doelstellingen bij) SD1
- KPI 2. Score verzameld met initiatieven die bijdragen aan (de operationele doelstellingen bij) SD2
- KPI 3. Score verzameld met initiatieven die bijdragen aan (de operationele doelstellingen bij) SD3



KPI 4. Score verzameld met initiatieven die bijdragen aan (de operationele doelstellingen bij) SD4

KPI 5. Score verzameld met initiatieven die bijdragen aan (de operationele doelstellingen bij) SD5

De kwalitatieve KPI wordt apart en kwalitatief gerapporteerd. Deze is gedefinieerd als:

KPI 6. Kwalitatieve rapportering over initiatieven die bijdragen aan (de operationele doelstellingen bij) SD6

Financiering

Het jaarlijks totaalbedrag aan subsidie dat de Vlaamse overheid voorziet voor de Expertiscellen Wetenschapscommunicatie bedraagt € 1.718.000. Dit kan elk jaar vermeerderd worden met de gezondheidsindex.

Voor de verdeling van de totale maximale subsidie over de Expertiscellen Wetenschapscommunicatie is in het convenant een verdeelsleutel met vaste sokkel en een variabel gedeelte opgenomen.

Bron: IDEA Consult op basis van deskresearch

Evaluatie van de rol en doelstellingen

- ▶ De beleidsdoelstellingen uit het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie (cf. supra) komen sterk terug in de krachtlijnen van het convenant en de Expertiscellen functioneren binnen deze krachtlijnen, overeenkomstig de strategische en operationele doelstellingen.
- ▶ Volgens geïnterviewden zijn de Expertiscellen het best geplaatst in het landschap om bij te dragen aan de doelstellingen rond creatie van het maatschappelijk draagvlak en rond de uitstraling van onderzoek. Door hun inbedding in hogescholen en universiteiten zitten zij bij de kern van het wetenschappelijk onderzoek en dit in een veelheid van disciplines. Zij genieten mee van de geloofwaardigheid van hun instelling en kunnen zo een hefboom zijn voor kwaliteitsvol, betrouwbaar onderzoek dat daar ontwikkeld wordt. In termen van doelgroepen hebben ze een directe link met onderwijs en tot slot laat hun geografische spreiding ook een effectieve lokale werking toe.

Evaluatie van de organisatie en governance

- ▶ De Expertiscellen zijn ingebed in het bredere geheel van de instellingen en associaties hoger onderwijs. De structuur van de Expertiscellen is telkens anders. In veel gevallen zijn ook complementaire diensten en afdelingen aanwezig. Voorbeelden zijn een persdienst voor directe contacten met de media, een afdeling maatschappelijke dienstverlening van waaruit ook gecommuniceerd wordt over onderzoeksresultaten naar een breder publiek, de afdeling lerarenopleiding die educatieve pakketten ontwikkelt, etc.
- ▶ De positie van de Expertiscellen is door de (verschillende) inbedding en structurering niet altijd zichtbaar, binnen de instelling noch erbuiten. De analyse toont echter aan dat zij een unieke rol te vervullen hebben als trekker van activiteiten rond wetenschapscommunicatie. Zij hebben een hefboomfunctie: dankzij de Expertiscellen gebeurt er meer in dit domein. Ze nemen barrières weg bij onderzoekers door de coördinatie- en organisatietaak waar te nemen zodat de onderzoekers zich kunnen concentreren op inhoud. Bovendien verloopt onderlinge doorverwijzing tussen deze complementaire diensten meestal vlot. Het verder benutten van de linken binnen de instellingen wordt wel erkend als uitdaging en opportuniteit.
- ▶ In de meeste gevallen wordt de samenwerking en inbedding op associatieniveau gezien als een interne goede praktijk op associatieniveau, een samenwerking die de instellingen overstijgt waar dat in andere domeinen nog minder gebeurt. Hier liggen opportuniteiten om deze associatie-brede samenwerking door te trekken en mogelijkheden te openen voor meer integratie en netwerking tussen de instellingen op thema's die de instellingen overstijgen.



- ▶ De grootte van de associatie hangt niet perfect samen met de grootte van de Expertisecellen, wanneer uitgedrukt in VTE's. Dit heeft enerzijds te maken met de keuze om de middelen van het convenant toe te wijzen aan personeel of aan werkingskosten. Anderzijds maken vooral de kleinere associaties gebruik van cofinanciering om de capaciteit van de Expertisecel te verhogen. Hoewel dit kan wijzen op het belang dat door de associatie aan wetenschapscommunicatie gehecht wordt, is de voornaamste verklaring het gebrek aan voldoende slagkracht van de kleinere Expertisecellen en dit ten gevolge van de huidige convenantsmiddelen en de interne verdeling ervan.

Evaluatie van de activiteiten en samenwerkingen

- ▶ Het aantal aangeboden activiteiten en de focus ervan verschillen sterk naargelang de Expertisecel. Algemeen vormde de overgang tussen de vorige convenantsperiode en de huidige geen bruuske omschakeling in het aanbod van activiteiten door de Expertisecellen. In 2013 en 2014 vond vooral een consolidatie plaats van activiteiten die in de vorige convenantsperiode hun waarde hadden bewezen, en dit zowel om strategische als pragmatische redenen. 2015 was voor de meeste Expertisecellen het jaar waarin ze zochten naar efficiëntiewinsten in de organisatie van de activiteiten en tegen het einde van de convenantsperiode blijft de algemene aanpak van consolidatie van de activiteiten behouden, maar zette een aantal Expertisecellen ook meer in op het ontwikkelen van nieuwe activiteiten.
- ▶ Enerzijds worden de activiteiten van de Expertisecellen als 'versnipperd' gepercipieerd door de vaak uiteenlopende en kleinere activiteiten. Anderzijds wordt het belang van hun lokale en regionale werking benadrukt. Hieruit volgt ook een duidelijke meerwaarde. In kleinere, lokale activiteiten wordt volgens de Expertisecellen vaak meer diepgaand op thema's ingegaan dan in grote activiteiten. Er is ook meer ruimte voor interactie met de deelnemers, waardoor deze kleine activiteiten zeer positief beleefd worden volgens de Expertisecellen.
- ▶ Het beleid is wel vragende partij om complementariteit na te streven en synergie te zoeken in grotere projecten (projecten in samenwerking en met het oog op het bereiken van een groot aantal mensen in één keer). Het is niet nodig dat iedereen op zich nieuwe, grote initiatieven uitwerkt, er is ruimte om bestaande initiatieven naar een breder bereik te tillen door samenwerking. Enerzijds dienen de actoren meer centraal samen te werken om deze kennis te delen en te kijken welke initiatieven een grotere schaal kunnen krijgen door samenwerking. Anderzijds dienen ze zelf voor de lokale verankering te zorgen en de centrale initiatieven lokaal uit te dragen en te organiseren. Dit kan door Vlaanderen-brede merken lokaal ingang te geven, evenals door het lokaal bekend maken van centraal georganiseerde activiteiten.
- ▶ In de voorbije convenantsperiode is algemeen vooruitgang geboekt in termen van netwerking en samenwerking, zowel met elkaar, bilateraal en in het IAO (InterAssociatieOverleg tussen de Expertisecellen), als met complementaire actoren. Met de wetenschapscommunicatie-actoren verschilt de graad van samenwerking sterk per actor. Samenwerkingen vertrekken meestal vanuit een ad hoc opportuniteit, of uit concrete kansen. Dit is in overeenstemming met de verwachting van het beleid dat aangeeft geen structurele samenwerkingsverbanden te verwachten binnen het huidige kader en de huidige financiering. Tegelijk leren we uit interviews met beleid en actoren dat er nog opportuniteiten liggen in verdere samenwerking. Ook de Expertisecellen zelf dragen voorbeelden aan waarin een verdere samenwerking tot een grotere meerwaarde zou kunnen leiden.

Evaluatie van de financiën

- ▶ De Vlaamse overheid voorziet jaarlijks in € 1.718.000 binnen het kader van het convenant met de Expertisecellen. Deze jaarlijkse subsidie wordt verdeeld volgens een bij convenant vastgelegde verdeelsleutel met enerzijds een vaste sokkel (€ 64.000 per associatie) en anderzijds een variabel gedeelte. Het variabel gedeelte houdt rekening met de BOF- en IOF-verdeelsleutels, dus voornamelijk met academische output, en met aantal diploma's.
- ▶ Over het algemeen zijn de budgetten relatief constant gebleven, en zelden geïndexeerd. De kleinere Expertisecellen geven ook aan dat de huidige werkingstoelage niet voldoende is om de doelstellingen van de Vlaamse overheid of de instellingen zelf te realiseren. De structurele financiering wordt wel nodig geacht om continuïteit en langetermijnwerking te garanderen.



- ▶ Alle Expertisecellen maken in meer of mindere mate gebruik van cofinanciering door de instelling. In kleine instellingen is het relatieve aandeel van cofinanciering groter. Het verder uitbreiden van deze cofinanciering houdt een aantal uitdagingen in. De instellingen geven naar de Expertisecellen toe aan dat er in budgettair krappe tijden keuzes gemaakt moeten worden. Het risico bestaat ook dat, bij groei van het aandeel aan cofinanciering, de instellingen voor de gegeven cofinanciering een zekere *return on investment* verwachten, bijvoorbeeld onder de vorm van rekrutering. Dit is tegenstrijdig met de doelstellingen van het convenant.
- ▶ Ten opzichte van externe financiering leeft er een "dubbele" houding bij de Expertisecellen. Enerzijds worden deze vormen van financiering expliciet genoemd als opportuniteit door de Expertisecellen en wordt dit ook naar voren geschoven in het groeipad dat de Expertisecellen in hun ontwerp van beleidsplan 2018-2022 voorstellen (cf. infra). Anderzijds wordt er momenteel maar in heel beperkte mate gebruikt gemaakt van zowel projectfinanciering als financiering door private spelers en staan de Expertisecellen hier kritisch tegenover in termen van haalbaarheid. Zij geven ook aan dat er relatief weinig projecten zijn die zich expliciet richten op wetenschapscommunicatie.
- ▶ Tot slot merken we ook op dat het vanuit de financiële rapportage die de Expertisecellen hebben opgesteld, niet mogelijk is diepgaander te kijken naar kostprijs per activiteit of naar hefboom van de subsidie. De financiële rapportage beperkt zich immers tot de middelen uit het convenant. Dit is conform de afspraken tussen de Expertisecellen en de Vlaamse overheid maar het nadeel is dus dat er geen zicht is op de hefboomwerking van de Expertisecellen.



Evaluatie van het convenant en de KPI's als werkingsinstrument

- ▶ Het convenant vormt in termen van missie en visie een duidelijk kader voor de werking, met het oog op het behalen van de strategische doelstellingen.
- ▶ De KPI's en de rapportering in het algemeen vormen een weinig transparante verslaggeving waarin onvoldoende naar voren komt wat de sterktes zijn van elke Expertisecel en aan welke activiteiten er vooral gewerkt is vanuit elke Expertisecel. De Vlaamse overheid krijgt geen duidelijk beeld van wat er exact met de subsidie verwezenlijkt wordt.
- ▶ De KPI's zijn wel sturend voor de Expertisecellen, maar hebben er in sommige gevallen ook geleid tot het opnemen van een veelheid aan (kleine) activiteiten wat gepercipieerd wordt als versnippering maar evengoed een vorm van differentiatie of lokale verankering kan zijn.
- ▶ De streefwaarden op de KPI's worden zeer vlot en zelfs in veelvoud gehaald, wat erop duidt dat de streefwaarden niet voldoende uitdagend zijn, of dat de interpretatie van de invulling ervan te breed is. Ook de interpretatie van impactvolle activiteiten is kwalitatief en weinig gestuurd. In al deze aspecten is het monitoringsysteem zeker voor verbetering vatbaar.
- ▶ Er zijn KPI's rond input, output/activiteiten en effecten/impact nodig. Meer specifiek doen we volgende aanbevelingen:
 - KPI's rond input kunnen (voor de grootste activiteiten of deze expliciet opgenomen in het convenant) de hefboomfunctie duidelijk maken tussen de eigen tijd die Expertisecellen investeren ten opzichte van de input/bijdragen die ze bij onderzoekers of externen halen voor hun activiteiten. Ook de financiële hefboom tussen input vanuit de subsidie en andere middelen (cofinanciering instelling of associatie, externe middelen, sponsoring, gebruik van materialen en infrastructuur van derden, etc.) heeft hier een plaats.
 - In de KPI's rond activiteiten zou het een verbetering zijn om onderling duidelijker af te bakenen welke activiteiten hierin worden opgenomen: met name enkel degene die substantieel zijn en een voldoende bijdrage van de Expertisecellen inhouden.
 - De input of activiteiten oplijsten biedt overigens weinig relevante informatie aan de lezer, de details rond doelgroepen, schaal, bijdrage, input subsidie, medewerking/input van onderzoekers, etc. dienen verwerkt te worden in KPI's die zinvol te interpreteren zijn en resultaatgerichte informatie bieden.
 - Aandacht hebben voor effecten en impact, en dit zowel qua schaal als qua intensiteit/interactiegraad. Tevredenheidsmetingen zijn essentieel om het effectief bereiken van individuen te meten.
 - De KPI's dienen tot slot voldoende flexibiliteit in te houden in termen van het behalen van de targets. Concreet kunnen er naast jaarlijkse doelstellingen ook enkele specifieke doelstellingen over een langere periode geformuleerd worden.
 - De rapportage van data (cijfers en vaste categorieën) dient ook veel sterker ge-uniformiseerd te worden om aggregatie en analyse mogelijk te maken.
- ▶ Tot slot merken we op dat de Expertisecellen niet alle rapporteringsverplichtingen zoals opgenomen in het convenant zijn nagekomen. In de meeste gevallen is het jaarverslag zeer summier en bevat het geen vergelijkbare tijdreeks voor de KPI of kwalitatieve toelichting bij de progressie en spreiding van activiteiten binnen elke Strategische Doelstelling of bij de capaciteitsopbouw in Vlaanderen.

Evaluatie van de resultaten, effecten, doelgroepenbereik en impact

- ▶ Onderstaande tabel toont de succesgraad van de verschillende Expertisecellen voor de 5 kwantitatieve KPI's, i.e. de verhouding tussen het de behaalde scores en de bijhorende streefcijfers. Waarden hoger dan 1 geven bijgevolg aan in welke mate het streefcijfer overschreden werd. Uit de tabel blijkt dat alle KPI's in elk jaar door alle associaties ruimschoots gehaald werden. Voor het overgrote deel van de KPI's ligt de behaalde score zelfs aanzienlijk hoger dan het dubbel van de in het convenant bepaalde waarde, wat de vraag doet rijzen of ze voldoende uitdagend zijn. De hoogste waarden vinden we terug voor KPI's 2 en 3, die gericht zijn op het verhogen van de participatie van brede lagen van de bevolking (KPI 2) en van de betrokkenheid van kansengroepen en de kansen voor toptalent (KPI 3).



- ▶ Over de zesde, kwalitatieve KPI is slechts zeer beperkte informatie beschikbaar in de rapportage van de Expertisecellen. Via een beschrijving van de activiteiten die werden ondernomen, wordt de geleverde inspanning geïllustreerd. Er wordt echter weinig of niet ingegaan op de aantoonbare resultaten die gerealiseerd werden, hoewel dit in het convenant gevraagd wordt.
- ▶ Niet alle prestaties die relevant zijn in het kader van wetenschapscommunicatie worden zichtbaar gemaakt via de KPI's. Verschillende Expertisecellen verzetten tijdens de convenantsperiode bijvoorbeeld veel werk op het vlak van communicatie en het uitbouwen en onderhouden van samenwerkingsverbanden. Ook de eigen werking werd op punt gesteld om efficiëntiewinsten te genereren en de activiteiten te verankeren in de werking. Dergelijk 'back office' werk valt buiten de KPI's, maar draagt wel bij tot het bereiken van de doelgroepen en het realiseren van impact.

KPI's – Ratio van de behaalde score en het in het convenant bepaalde streefcijfer (evolutie van de succesgraden in de periode 2013-2016)

	Jaar	AUHA	UAB	AUGent	AKUL	AUHL
KPI 1	2013	1,96	1,41	2,73	4,44	1,03
	2014	1,77	1,62	4,19	13,78	1,13
	2015	2,94	4,05	3,22	15,78	1,40
	2016	1,18	5,69	4,78	17,69	2,88
KPI 2	2013	6,45	9,25	31,64	43,35	6,80
	2014	11,90	9,08	48,58	76,08	4,20
	2015	7,95	5,50	35,00	120,93	6,20
	2016	9,30	5,08	40,08	101,23	5,80
KPI 3	2013	25,33	4,00	10,83	4,67	3,00
	2014	1,33	3,50	10,33	3,89	7,00
	2015	2,67	3,50	20,33	4,44	20,00
	2016	3,00	5,50	42,67	5,56	16,00
KPI 4	2013	3,49	3,04	2,92	4,93	2,50
	2014	7,52	5,56	4,37	13,44	4,52
	2015	2,58	6,43	3,20	11,57	4,90
	2016	3,21	4,51	3,99	14,92	7,96
KPI 5	2013	1,33	3,50	3,00	2,56	3,00
	2014	1,00	2,50	1,33	4,11	7,00
	2015	2,67	3,50	1,83	3,22	7,00
	2016	6,00	7,50	1,83	3,33	28,00

Bron: IDEA Consult op basis van desk research

- ▶ De jaarverslagen leren dat het grootste deel van de activiteiten van de Expertisecellen gericht is op drie doelgroepen, nl. (1) kinderen en schoolgaande jeugd, (2) het brede publiek, en (3) leerkrachten, directie en andere actoren uit het onderwijs. Daar waar sommige Expertisecellen verschillende doelgroepen op een evenwichtige manier bereiken, kiezen andere Expertisecellen ervoor om hun activiteiten specifiek te richten op een beperkt aantal doelgroepen. Algemeen stellen we wel vast dat de aandacht voor activiteiten gericht op het brede publiek is toegenomen.
- ▶ De communicatie van de Expertisecellen is er vooral op gericht om de georganiseerde activiteiten naamsbekendheid te geven bij de verschillende doelgroepen. Het is bijgevolg geen doelstelling van de Expertisecel zelf om bekendheid te verwerven als "Expertisecel Wetenschapscommunicatie". Dat neemt echter niet weg dat het belangrijk is dat (potentiële) deelnemers weten bij wie ze terecht kunnen, zijnde de Expertisecel of haar website. Daarom werd hun bekendheid via de online bevraging in kaart gebracht door te vragen of men al van de verschillende Expertisecellen had gehoord. Vooral de Expertisecellen binnen de Associaties KU Leuven en UGent zijn gekend (respectievelijk bij 5% en 4% van de panelleden). De andere Expertisecellen blijken minder gekend bij het brede publiek; zij zijn gekend door 2,2% tot 2,4% van de 1.000 panelleden. Elke Expertisecel is wel aanzienlijk beter gekend in de provincie waarin de hoofdzetel van de associatie gevestigd is.
- ▶ Wanneer wordt gekeken naar het bereik van een aantal activiteiten van de Expertisecellen bij alle respondenten, stellen we vast dat vooral hogeschoolden zwaar oververtegenwoordigd zijn onder de



deelnemers aan de activiteiten. De grote meerderheid van de personen die enkel deelnamen aan minstens één activiteit van de Expertisecellen (40 op 51 respondenten, 78%) is eerder tot zeer tevreden over de bijgewoonde activiteiten. Twee op drie personen die deelnamen aan activiteiten die worden georganiseerd door de Expertisecellen, schatten hun kans op toekomstige deelname eerder hoog (31%) tot zeer hoog (35%) in. Slechts 2% van de respondenten schat de kans om ook in de toekomst deel te nemen aan activiteiten van de Expertisecellen laag in.

- ▶ Vanuit de verschillende Expertisecellen wordt benadrukt dat het niet evident is om de gerealiseerde impact zichtbaar te maken. In de jaarverslagen en de interviews met de Expertisecellen kwamen een aantal elementen naar voor die een indicatie geven van de impact die door de Expertisecellen werd gerealiseerd. Zo kunnen we concluderen dat allerlei activiteiten niet georganiseerd zouden worden zonder de ondersteuning die de Expertisecellen bieden. Bovendien kan een hefboomeffect gerealiseerd worden via het 'train-the-trainer'-principe. Daarnaast dragen de langeretermijnfocus van de Expertisecellen, het uitgebouwde netwerk en de mix van groot- en kleinschalige activiteiten ook bij tot de gerealiseerde impact. De enquête leert onder meer dat ruim 7 op 10 deelnemers aan activiteiten van de Expertisecellen zegt iets te hebben bijgeleerd over wetenschap en techniek, en dat twee op drie deelnemers meer waardering kreeg voor het werk van wetenschappers en onderzoekers in Vlaanderen.

Detailanalyse van drie specifieke elementen

- ▶ **De bijdrage van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie aan de Dag van de Wetenschap/Vlaamse Wetenschapsweek**
 - In het convenant werden expliciete verwachtingen opgenomen over de rol van de Expertisecellen in het kader van de Dag van de Wetenschap en de Vlaamse Wetenschapsweek. Net zoals in de vorige convenantsperiode staan ze (mee) in voor het inhoudelijk programma van deze activiteiten. De toenmalige discussiepunten waren het bereiken van doelgroepen en het betrekken van bedrijven.
 - De Dag van de Wetenschap maakt maximaal gebruik van de voordelen van het clusteren van activiteiten. De stijgende bezoekersaantallen en het diverse publiek motiveren academisch personeel om zich te engageren voor dit initiatief. Dit verhoogt de kwaliteit, wat een positieve spiraal veroorzaakt. De ervaringen en regelmatige organisatie leveren ook efficiëntievoordelen op. Tegelijk blijft de uitdaging om bedrijven te betrekken actueel.
 - Hoewel de Vlaamse Wetenschapsweek ook een aantal voordelen van clustering ervaart, zijn de praktische uitdagingen aanzienlijk. Het uitgebreide aanbod dat doorheen het jaar al beschikbaar is, neemt ook deels de meerwaarde van een overkoepelende week weg. Sommige Expertisecellen ondervonden dan ook dat het aanbod tijdens de Vlaamse Wetenschapsweek de vraag overstijgt.
- ▶ **De communicatie-aanpak**
 - Op het vlak van communicatie evolueerden de Expertisecellen mee met de context waarbinnen ze actief zijn. Vier van hen lanceerden tijdens de convenantsperiode een nieuw digitaal communicatieplatform. Er ontstond een nood aan enerzijds een betere manier om in dialoog te gaan met de doelgroepen en anderzijds een community te creëren bij het brede publiek over wetenschap. Dat communicatieplatform bestaat doorgaans uit een website, bij sommigen gekoppeld aan een facebookpagina en nieuwsbrief, bij anderen aan een blog.
 - De bezoekersaantallen van de websites en de sociale media tonen dat een kleinere Expertisecel zoals die van de UAB een publiek van dezelfde grootteorde kan bereiken als de grotere Expertisecellen. Het bereik van de werking van de Expertisecel hangt bijgevolg niet alleen samen met de grootte van de instelling (die de financiering sterk beïnvloedt gelet op de verdeelsleutel die wordt gehanteerd), maar ook met de omvang van de (doorgaans lokale) bevolking die interesse toont in de initiatieven.
 - De 1.000 Vlamingen uit het panel leerden de Expertisecellen vooral kennen via hun persoonlijk netwerk en via de media. Personen uit de netwerken van de actoren leerden de Expertisecellen veruit het vaakst kennen via hun huidige werkgever. In tweede instantie (en in mindere mate) gebeurde dat ook via campagnes, de website, het persoonlijk netwerk en de media.
- ▶ **Interne werking en bijdrage aan de interne cultuur van wetenschapscommunicatie**



- Verschillende interviews met de Expertisecellen, met docenten aan de instellingen en met andere actoren, tonen aan dat de meeste Expertisecellen sinds het vorige convenant sterk gegroeid zijn in hun rol in de interne werking en cultuur van wetenschapscommunicatie in hun instellingen.
- De docenten die door de Expertisecellen gecontacteerd of geholpen werden, zijn heel positief over deze ondersteuning en blijken vlot hun weg gevonden te hebben naar deze cellen. Er komen volgens de interviews echter ook steeds meer vragen van onderzoekers of docenten die zelf een idee hebben om hun onderzoek naar een breder publiek te brengen.
- Het aanbod om wetenschappers te versterken in hun communicatie is sterk (bijvoorbeeld mediatraining, training in het aanspreken van een breed publiek, Summer school, etc.) en dit aanbod wordt goed ontvangen.
- De meeste Expertisecellen rapporteren deelname aan interne meetings op niveau van het departement, de faculteit of de instelling, of aan platformen of evenementen waar hun werking getoond en bekend gemaakt kan worden.
- Zowel de Expertisecellen zelf als de geïnterviewde onderzoekers bevestigen dat de activiteiten ook een positief effect hebben voor de deelnemende onderzoekers. Ze creëren een visibiliteit die af en toe ook verder opgepikt wordt in de media, er is een direct contact met een breed publiek dat af en toe ook leidt tot een interessante wisselwerking en zo de onderzoekers ook inspireert, en het leert onderzoekers zelf om op een andere manier te kijken naar en te communiceren over hun onderzoek. Het toont hen de meerwaarde van wetenschapscommunicatie aan.

De vaststelling dat er meer vragen bottom-up komen van de onderzoekers/docenten dan vijf jaar geleden, toont ook aan dat er intern meer aandacht komt voor wetenschapscommunicatie. Er zijn ook meer en meer incentives in die richting (bijvoorbeeld door het opnemen van een valorisatievoorwaarde in financieringsaanvragen) maar tegelijk is het nog vaak een inspanning 'bovenop' de taken van de docenten die weinig gewaardeerd wordt in hun academische carrière.

- Algemeen lijkt het instellings- of associatie-gebonden hoeveel aandacht er vanuit dit niveau intern naar wetenschapscommunicatie gaat. Het InterAssociatieOverleg geeft aan dat de Expertisecellen enkel een adviserende rol opnemen, geen trekkersrol. Zij willen adviseren over wat realistisch is en dit ook samen met de onderzoeksdiensten (en andere relevante beleidsvoerende diensten) bekijken, maar de uitkomst blijft een product van de mate waarin hier intern voor gekozen wordt.

Evaluatie van de opvolging van de aanbevelingen uit de vorige evaluatie

- ▶ De vorige evaluatie in 2011 resulteerde in een aantal aanbevelingen om de werking en impact van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie te verbeteren. Op basis van onze evaluatiewerkzaamheden kunnen we vaststellen dat de meeste van deze aanbevelingen opgevolgd zijn, gezien overheen alle Expertisecellen.
- ▶ Een aantal van de geformuleerde aanbevelingen blijft echter actueel, soms ondanks de reeds geleverde inspanningen van de Expertisecellen. Zo werd er al ingezet op het uitbreiden van de samenwerkingsverbanden. Toch erkennen de Expertisecellen dat hier nog potentieel in zit. Het beperkte belang van externe financiering in de werking van de Expertisecellen blijft ook een uitdaging en een kans.
- ▶ De aanbevelingen die gericht waren op een beperkt aantal Expertisecellen werden maar in beperkte mate opgevolgd.

Opvolging van de aanbevelingen uit de vorige evaluatie van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie (2011)

Aanbeveling	Implementatie
1. Maak keuzes over het bereik	▶ Het bereik van de Expertisecellen is geëvolueerd ten opzichte van de vorige convenantsperiode, onder meer met toenemende aandacht voor moeilijk bereikbare groepen zoals jongeren buiten de schoolcontext. De scope blijft echter heel breed.



2. Bouw het aantal samenwerkingsverbanden proactief uit	▶	Ondanks de geleverde inspanningen en de vooruitgang, blijft dit zowel een uitdaging als opportuniteit die ook door de Expertiscellen zelf wordt erkend. Structurele financiering is hierbij een noodzakelijke voorwaarde.
3. Zorg voor een integraal overzicht van alle activiteiten	▶	Een aantal Expertiscellen opteerde voor een sterk, open platform om een overzicht te geven van de activiteiten. Andere Expertiscellen zetten net in op gerichte communicatie naar de nodige (geografische) doelgroepen.
4. Geef de hogescholen een duidelijke plaats in de governance van de expertiscellen	▶	Deze uitdaging is veeleer verschoven naar het versterken van de coördinatie, zowel binnen de eigen instelling (bijvoorbeeld met de diensten voor lerarenopleiding) als met de andere instellingen in de associatie.
5. Investeer in de werving van externe fondsen	▶	Het belang van externe fondsen blijft beperkt en wordt onvoldoende belicht in de huidige rapportagevorm. Hoewel de Expertiscellen de werving van externe fondsen als kans benoemen, wordt er weinig geloof gehecht aan de slaagkansen ervoor (in het bijzonder voor Europese projecten), waardoor de strategische keuze gemaakt is om de beschikbare tijd niet prioritair in aanvragen voor deze externe fondsen te investeren.
6. Investeer in kennis	▶	De stabiliteit en kennisuitwisseling heeft de kennisopbouw vergroot binnen de Expertiscellen. Toch blijven uitdagingen zoals het monitoren van impact actueel.
7. Zorg voor prikkels en trainingen voor onderzoekers	▶	Het aanbod aan trainingen en prikkels is gegroeid. De vraag blijft echter groter dan het aanbod. Dit type training wordt gezien als een mogelijkheid om de betrokkenheid van onderzoekers bij wetenschapscommunicatie te vergroten.

Bron: IDEA Consult op basis van vorige evaluatie (Technopolis, 2011) en eigen analyse

SWOT

Sterktes	Zwaktes
<p>Unieke positie door inbedding in associaties hoger onderwijs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sterke verbinding met onderzoek ▶ Sterke verbinding met onderwijs ▶ Breed spectrum aan wetenschappelijke disciplines ▶ Direct contact met andere communicatiekanalen binnen de associatie ▶ Brugfunctie tussen hoger onderwijs en breed publiek ▶ Beschikbaarheid van infrastructuur ▶ Geloofwaardigheid van de associatie 	<p>De Expertiscellen en hun impact zijn niet visibel:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Niet apart zichtbaar als Expertiscel ▶ Rapportering is niet transparant en dekt onvoldoende alle lagen van de werking ▶ Activiteiten lijken versnipperd door gebrek aan overzicht <p>Gloobaal weinig externe middelen aangetrokken</p> <p>Lokale insteek staat optimalisatie van synergieën in de weg</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Versnippering van de middelen



<ul style="list-style-type: none"> ▶ Lokale vertegenwoordiging in de instellingen ▶ STEM in een breder kader <p>Doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Intern: sterke groei in termen van zichtbaarheid en sterke persoonlijke begeleiding en ondersteuning van bottom-up-initiatieven ▶ Extern: naamsbekendheid wordt ingezet om brede doelgroepen te bereiken, sterk netwerk voor specifieke doelgroepen. <p>Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Sterke expertise en knowhow ▶ Sterke merken ▶ Diversiteit aan grootschalige activiteiten met breed bereik en kleinschalige activiteiten met meer diepgang en individuele impact ▶ Openheid en uitwisseling tussen de Expertiscellen in het InterAssociatieOverleg 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Geen centraal orgaan voor visievorming en als aanspreekpunt, en hierdoor ook in verschillende instellingen/associaties beperkte invloed op intern beleid wetenschapscommunicatie <p>Beperkte samenwerking met andere actoren in het systeem van wetenschapscommunicatie.</p> <p>Sociaal-economische kansengroepen worden minder bereikt - de beperkte middelen en huidige beleidsfocus maken dit minder prioritair.</p>
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Opportunities	Bedreigingen
<p>Slagkracht verhogen door sterkere positionering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Gemeenschappelijke stem, gemeenschappelijk overzicht van activiteiten, zoeken naar synergie onderling, bekendheid bij mediakanalen verhogen ▶ Samenwerkingen verder uitbouwen en benutten <ul style="list-style-type: none"> ○ Onderwijs- en vormingsveld ○ Rol Expertiscellen in STEM ○ Relatie tot bedrijfsleven ○ Actoren binnen WECOM ○ Actoren buiten WECOM, waaronder lokale media en netwerken <p>Bestendigen van kennis en verbreden van succesvolle initiatieven</p> <p>Groeiende interne cultuur van wetenschapscommunicatie is een opportuniteit om de hefboomfunctie intern verder uit te bouwen</p> <p>Inspelen op evoluties: citizen science projecten en STEM</p>	<p>Zwakke profilering, gebrek aan aanspreekpunt voor externen</p> <p>Ruim beleidskader en regeringsswissel tijdens looptijd van het convenant zorgen voor onzekerheid omtrent verwachtingen</p> <p>Focus van het beleid op STEM bedreigt de brede insteek van de Expertiscellen</p> <p>Intern beperkte valorisatie van inspanningen onderzoekers rond wetenschapscommunicatie</p> <p>Intern zijn expertise en bekendheid sterk gebonden aan één persoon (of beperkt aantal personen), waarbij personeelsverloop een bedreiging vormt</p> <p>Financieringsmodaliteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Structurele financiering is essentieel voor continuïteit en langeretermijnvisie ▶ Versnippering van de middelen tot op instellingsniveau bedreigt de efficiënte inzet voor grotere projecten of het aantrekken van externe financiering ▶ Daling of stagneren van middelen bedreigt de verdere uitbouw van succesvolle initiatieven en de groeiende interne vraag

Bron: IDEA Consult

Analyse van ontwerp van strategisch plan 2018-2022



- ▶ De strategische doelstellingen van het ontwerp van strategisch plan 2018-2022 dat de Expertisecellen hebben opgesteld, blijven dicht bij het ingeslagen pad, en bij de beleidsdoelstellingen rond wetenschapscommunicatie. Een overzicht:

2013-2017	2018-2022
SD1. Creëren en onderhouden van een cultuur van wetenschap, technologie en innovatie bij alle lagen van de bevolking en bijdragen tot het verhogen van het innovatieve potentieel.	SD1. De expertisecellen creëren en onderhouden een cultuur van wetenschap, technologie en innovatie bij alle lagen van de bevolking.
SD1. Verhogen van de participatie van brede lagen van de bevolking aan (het maatschappelijk debat rond) wetenschap en innovatie en verhogen van de impact van wetenschap en innovatie op de samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Minder nadruk op media, enkel in groeipad ▶ Meer nadruk op participatie van de bredere bevolking in wetenschap, tot citizen science in groeipad
SD2. Verhogen van betrokkenheid van kansengroepen en verhogen van de kansen voor toptalent.	SD3. De expertisecellen maken het publiek van hun initiatieven diverser door meer kansengroepen (meisjes, jongeren met een migratie-achtergrond en kansarmen) te bereiken. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Geen nadruk op toptalent
SD3. Stimuleren van instroom van jongeren in STEM-studierichtingen in secundair en hoger onderwijs.	SD2. De expertisecellen geven kinderen en jongeren een beter beeld van (het nut en de relevantie van) STEM-disciplines en –beroepsmogelijkheden en maken hen enthousiast hierover. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Meer nadruk op doorstroom
SD4. Internationale uitstraling van kwaliteit van onderzoek en onderzoekers in Vlaanderen versterken.	Niet meer apart opgenomen, nu deel van SD1, maar enkel van groeipad.
SD5. Creëren van randvoorwaarden voor efficiënte en impactgerichte wetenschapscommunicatie binnen het hoger onderwijs, zoals creëren van een cultuur van wetenschapscommunicatie bij zowel onderzoekers als beleidsmakers binnen de associaties.	SD4. De expertisecellen creëren en onderhouden een cultuur van wetenschapscommunicatie bij onderzoekers en docenten.

Bron: IDEA Consult op basis van het convenant 2013-2017 en het Strategisch plan 2018-2022 van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie

- ▶ De operationele doelstellingen en visie kunnen nog verder uitgewerkt worden om klaarheid te scheppen over de exacte verwachtingen, maar sluiten verder goed aan bij de strategische doelstellingen en de beleidscontext.
- ▶ Het basispad is niet ambitieus al stelt de visiebeschrijving hierover ook een aantal meer horizontale initiatieven voor. Echter, een aantal kerntaken dreigt niet meer of minder opgenomen (uitstraling, werking kansengroepen, werking naar leerkrachten). Tegelijk is er een druk op de middelen door geen of weinig stijging van de budgetten van de overheid (bv. geen indexering) waardoor de reële middelen gedaald zijn; in sommige gevallen gecombineerd met een daling van de cofinanciering door de instelling. Dit leidt ertoe dat er prioriteiten moeten worden gesteld en dat sommige van deze taken dus in het groeipad belanden, wil men dit in de toekomst nog verderzetten.



- ▶ Het groeipad beoogt een schaalvergroting en hierdoor grotere slagkracht, efficiëntere inzet van middelen en hogere impact van initiatieven en acties. Het gaat hierbij concreet om het opschalen van bestaande succesvolle acties waarbij een grotere visibiliteit en impact verwacht wordt. Het groeipad neemt verschillende opportuniteiten op die ook in de interviews erkend werden en een goede aanvulling vormen op de basiswerking. Het is wel belangrijk duidelijkheid te scheppen rond de doelstellingen voor externe financiering. Voor het groeipad is enkel aangegeven dat er bijkomende financiering nodig is om dit te realiseren, maar er zijn geen concrete cijfers genoemd.

Aanbevelingen voor de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie

▶ **Interne organisatie**

- Bestendigen van de sterke opbouw in expertise en knowhow en de continuïteit tijdens de voorbije convenantsperiode. Kennisdeling helpt het risico tot concentratie van de kennis bij de leden van de Expertisecel te beperken (wat hen anders kwetsbaar zou maken voor personeelsverloop).
- Focus leggen op de kerntaken en sterktes van de leden van de Expertisecel, aangevuld met samenwerking en uitbesteding naar andere afdelingen of diensten binnen de instelling voor bijvoorbeeld infrastructuur, media en perscommunicatie etc.

▶ **Financiering**

- Versterken van capaciteit (tijd en ervaring) en onderlinge samenwerking voor het aantrekken van externe financiering, binnen de associatie ook de krachten bundelen om Europese projectmiddelen aan te vragen. Overheer de associaties valt te onderzoeken of het praktisch haalbaar is dat er vanuit het IAO-niveau als één partij wordt opgetreden.

▶ **Convenant, rapportering en KPI's**

- Duidelijker rapporteren van de meerwaarde en de effecten van de Expertisecellen en hun activiteiten.
- Zorgen voor een consistent en transparant overzicht door tijdsreeksen en/of gebruik van gestandaardiseerde categorieën (doelgroepen, bereik, bijdrage, etc.) die aggregatie mogelijk maakt in de rapportage.
- Kwalitatief duiding geven waar relevant, zeker ook over delen van de werking die in de KPI's weinig belicht worden, zoals netwerking, (het richten naar) specifieke doelgroepen of resultaten die niet in cijfers te vatten zijn, interne cultuur, etc.

▶ **Activiteiten en samenwerkingen**

- Gemeenschappelijk overzicht bieden van alle activiteiten. Bekendheid van initiatieven verhogen is algemeen een belangrijk punt, en kan bijvoorbeeld ook door op grootschalige activiteiten andere initiatieven aan te kondigen.
- Verhogen van de slagkracht door intensiever samen te werken binnen en tussen de Expertisecellen voor activiteiten en externe financiering. Het IAO versterken als gemeenschappelijke stem en orgaan.
- Het behouden van de kennisuitwisseling en open discussiemogelijkheden in het IAO.
- Nadenken over een gemeenschappelijk aanspreekpunt voor externen: een instellings-onafhankelijke persoon, een lid van de Expertisecellen, of een enkel digitaal loket met verschillende leden van de Expertisecellen in backoffice, etc.
- Netwerken prioritair versterken met onderwijs- en vormingsveld, bedrijfsleven, media.
- Zichtbaar zijn voor de media, ook lokaal, onder andere door netwerking en het ontwikkelen van een gemeenschappelijk aanspreekpunt. Hiermee gerelateerd ook de stem naar de media versterken door samenwerking te zoeken met andere actoren wetenschapscommunicatie.
- Inzetten op het bestendigen en de groei van succesvolle activiteiten (zowel groot- als kleinschalig), inclusief het delen met andere Expertisecellen voor eventueel verdere uitrol ervan in andere regio's of het opzetten van een Vlaanderen-breed merk.



- Nadenken over nieuwe opportuniteiten zoals citizen science projecten, een meer afgelijnde rol in STEM of STEAM, waarbij A staat voor 'Arts', vanuit het bredere perspectief aan disciplines dat de Expertiscellen kunnen beslaan en activiteiten naar good practices uit het buitenland, zoals de Universiteit van Nederland of een bijeenkomst met de media. Ook werken met rolmodellen kan de impact verder verhogen.
- In de interne werking inzetten op het verhogen van de hefboom die nu al gerealiseerd wordt naar training van onderzoekers enerzijds en het bijdragen van onderzoekers aan activiteiten anderzijds. Hierbij is het momentum positief door de vastgestelde toegenomen aandacht voor en valorisatie van wetenschapscommunicatie bij onderzoekers.

▶ **Doelgroepenbereik en resultaten, effecten en impact**

- Impactverhoging hangt nauw samen met de aanbevelingen op het vlak van activiteiten en samenwerkingen. Verhoogde motivatie van onderzoekers, versterken van netwerken, etc. zullen hier toe bijdragen. Ook de bestaande afweging van schaal en interactiegraad bij het uitwerken van activiteiten kan aangehouden worden met het oog op impactcreatie. Om de gerealiseerde impact zichtbaar te maken, is het evenwel noodzakelijk om binnen het IAO en in overleg met het Departement EWI af te stemmen over de aangewezen impactmeting en bijhorende rapportering.

Aanbevelingen voor de Vlaamse overheid

▶ **Rol van de Expertiscellen in het beleid**

- Er ligt een opportuniteit om de voorbije evoluties rond STEM te evalueren en de rol van de Expertiscellen hierin verder af te bakenen/te verduidelijken op basis van hun relatieve sterktes. De multidisciplinariteit en het kaderen in een bredere context van STEM worden positief bevonden volgens geïnterviewden en hier kunnen de Expertiscellen bij uitstek een rol in spelen. Ook de uitbreiding naar STEAM, waarbij de A staat voor Arts, behoort hierbij tot de denkplaatjes.
- Er wordt ook meer duidelijkheid gevraagd rond de mate waarin sociaal-economische kansengroepen een specifieke doelgroep (moeten) blijven van wetenschapscommunicatie.
- Bij beleidsverschuivingen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een regeringswissel zoals het geval was tijdens de convenantsperiode 2013-2017, is het aangewezen een overleg te houden met de Expertiscellen om wijzigingen in de verwachtingen t.a.v. hen duidelijk te stellen.

▶ **Convenant, rapportering en KPI's**

- Herzien van rapportering en KPI's. Het is van belang een transparante monitor te ontwikkelen als instrument om een consistente en relevante rapportering te ondersteunen voor alle Expertiscellen.
- Herzien van de frequentie van de werkplannen, om de rapporteringslast hier te verminderen en tevens met het oog op langetermijnplanning en flexibiliteit in het realiseren van deze langetermijndoelstellingen.
- Kwalitatieve rapportering en monitoring overwegen als toelichting bij de cijfers en om effecten te vatten die niet in de cijfers naar voren komen.

▶ **Financiering**

- Een verderzetting van de structurele financiering is nodig om de huidige basiswerking te bestendigen en continuïteit van personeel en activiteiten te verzekeren. Er liggen echter ook opportuniteiten voor groei, bijvoorbeeld door een groeiende interne cultuur en valorisatie van wetenschapscommunicatie, evenals voor het uitrollen van goede praktijken overheen Vlaanderen of voor het uitwerken van nieuwe ideeën. Om deze opportuniteiten te realiseren is een verhoging van de middelen nodig.
- Bij een verhoging van de middelen is het ook relevant om de verdeling ervan te bekijken en eventueel in te zetten op een verhoging van de sokkelfinanciering om de basiswerking in elke associatie te blijven garanderen. We raden aan om, gegeven de werking van de Expertiscellen en rekening houdend met de concrete doelstellingen die hen zullen gesteld worden in de toekomst, de sokkelfinanciering beter af te stemmen op de basistaken die in elke Expertiscel gelijkaardig zijn.

▶ **Andere ondersteuning**

- Andere vormen van ondersteuning die de Vlaamse overheid kan bieden, zijn:



- Afstemmen met de Expertisecellen in welke mate en op welke manier de gerealiseerde impact zichtbaar moet zijn voor de Vlaamse overheid, en waar nodig de gevraagde ondersteuning bieden.
- Verdere integratie van het belang van wetenschapscommunicatie in de doelstellingen van (gesubsidieerde) projecten en/of van onderzoekers zelf. Dit is al sporadisch het geval en leidt tot een grotere bewustwording en de vraag naar meer ondersteuning hierin.
- Samenwerking met de onderwijs- en arbeidsmarktdomeinen verder versterken om de link te behouden met wetenschapscommunicatie.
- Inzetten op netwerken van actoren, bijvoorbeeld via het WIN-netwerk.

